

HEMŞİRELER MESLEKLERİNE ERKEK ÜYE ALINMASINI İSTİYORLAR MI?

DO NURSES WANT TO HAVE MALE COLLEAGUES IN THEIR PROFESSION?

Ferda ÖZBAŞARAN Ayten TAŞPINAR

Cİ3C1Sai.,41k Yüksekokulu Öğretim Elemanları. Manisa

Anahtar Sözcükler: Erkek hemşire isteği, çalışan hemşireler
Key Words: Male nursing, professional nurses

ÖZET

Bu araştırma, hemşirelerin erkeklere yıllarca kapalı tutulan hemşirelik mesleğine erkek üye alınıp alınmaması konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Hemşirelerin hemen hemen tamamı (% 92.1) mesleğe erkek üye alınmasını istemişlerdir. Lisans mezunu ve 29 yaş altındaki hemşirelerin mesleklerine erkek üye alınmasını istemeleri yüksek oranda bulunmuştur. Erkek üye alınmasını isteme nedenleri olarak: kadının yaptığını erkeğin de yapabileceğini. Toplumun bakış açısının değişerek mesleğin statüsünün artacağını, fiziki güç gerektiren bölümlerde çalışabileceklerini belirtmişlerdir.

SUMMARY

This study was planned to find out nurses' opinions on having male members in the nursing profession in the central county of the city. Manisa and the related findings were given.

Nearly all the nurses (92.1 % of 254 nurses) have wanted to see their male colleagues in their profession. It was found out that a high proportion of the nurses with B.E. (Bacheloris of Education) and of the nurses under 29 years of age wanted male members to participate in the profession. The reasons of their choice was that men could also do the things women could do that men could do some parts of the work requiring physical power. and that the status of the profession would get better by the change of the society's viewpoint about the subject.

GİRİŞ

Hemşirelik mesleği tüm meslekler gibi toplumun gereksiniminin sonucu ortaya çıkmış ve başlangıçta uzun yıllar kendilerini dünya zevklerinden mahrum etmek isteyen dindar ve fedakar kadınların uğraşısı olmuş. ortaçağda aç ve yoksullann bakılması dini bir görev olarak görülmüş ve bu görevi şefkatli, sabırlı ve fedakar kadınlar yerine getirmiştir. (Savaşer ve ark. 1996). Daha sonraları hemşirelik, yaralıların bakımı ve şefkat gösterilmesi gibi profesyonel olmayan kısa süreli eğitimle kazanılacak beceriye dayalı bir uğraş olarak görülmüş ve annelik rolünden kaynaklanan bir özellik göstermesi nedeniyle kadınlara özgü bir meslek olarak kalmıştır. Bu da hemşirelik mesleğini güçsüzleştirmiştir (İnanç ve ark. 1994. Ulusoy ve Görgülü 1995. İnanç ve üstünsöz 1998).

Hemşirelik: bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını ve esenliğini korumak, geliştirmek ve hasta olduğunda iyileştirmek amacına yönelik bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplini olup insanlararası ilişkilere dayanan dinamik bir süreç olarak tanımlanır (Velioğlu 1985). Eğer biz tanımdaki gibi hemşireliğin insanlararası ilişkilere dayanan dinamik bir süreç olduğuna inanırsak, bu meslek de diğer sağlıkla ilgili meslekler gibi her iki cins tarafından uygulanabilir. Eğer hemşireliği bir değişim aracı olarak değil de cinse özgü bazı özelliklerle özdeşleşmiş bir uğraşı olarak görüyorsak, herhangi bir hemşirelik durumu karşısında alacağımız tutum da ona göre belirleneceğinden, değişim cinse özgü özelliklerin gelişimiyle paralel olacaktır (Oktay ve Gürel 1988). Ayrıca insan iki cinsten oluştuğuna göre, her iki cinsin özelliklerinin bütünleştiği ve etkileştiği meslek grubu, dikkatleri cinsiyetten uzaldırarak mesleğin bilimsel yöndeki olumlu gelişmelere uyumlu olarak sanatsal yönde de hızla gelişmesine katkıda bulunur (Oktay ve Gürel 1988). Mesleğe erkek üye alınması aynı zamanda hemşirenin toplumda kadın ve hemşire olarak üstlenmiş olduğu kimlik, mesleğin statü ve gücü üzerindeki olumsuz yöndeki etkilerini de en aza indirebilir (Oktay 1989). Literatüre baktığımızda Amerika'da 1990 yılında hemşirelerin %05.5'ini, 1992 yılında %05.7'sini erkek hemşireler oluştururken. günümüzde bu sayı %9.5'e yükselmiştir. Kanada'da hemşirelerin %9.5'inin. İngiltere'de %10'unun erkek hemşire olduğu görülmektedir (Boughan 1994, Ocrinec 1994).

Bu çalışma, hemşirelerin hemşirelik mesleğine erkek üye alınıp alınmaması konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Çalışma. 1 hemşirelerin hemşirelik mesleğine erkek üye alınıp alınmaması konusundaki düşüncelerini belirlemek amacıyla tarumlayıcı türde planlanarak 1 Eylül-30 Kasım 1998 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini. Manisa Sosyal Sigortalar Kurtumu'na (SSK) bağlı hastane, Sağlık Bakanlığı'na bağlı Manisa Devlet, Çocuk. **Ruh** ve Sinir Hastalıkları. Doğumevi ile Celal Bayar üniversitesine (C.B.Ü.) bağlı Tıp Fakültesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi'nde çalışan tüm hemşireler oluşturmaktadır.

Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örnekleme; evrendeki hemşirelerden olasılıksız örneklem yöntemiyle seçilmiş. araştırmayı kabul eden Manisa ili SSK Hastanesi'nde çalışan 51. Devlet Hastanesi'nde çalışan 59. Çocuk Hastanesi'nde çalışan 17. Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde çalışan 40. Doğumevinde çalışan 29. C.B.O.'de çalışan 58 olmak üzere toplam 254 hemşire oluşturmuştur.

Araştırma yerlerinin Toplanması

Veriler. hemşirelerin demografik özelliklerini ve mesleğe erkek üye alınıp alınmaması konusundaki düşüncelerini belirlemek amacıyla, araştırmacılar tarafından ve pilot çalışması yapılarak hazırlanan anket formu uygulanarak elde edildi. Anket formları uygulanmadan önce hastanelerden araştırma izinleri alınmıştır.

Araştırma yerlerinin Değerlendirilmesi

Hemşirelerin demografik özellikleri ve mesleğe erkek üye alınıp alınmaması konusundaki görüşleri, sayı ve yüzdeler dağılımı ile, bazı değişkenler arasındaki ilişki Ki-Kare Testi ile değerlendirildi (Karasar 1995).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Hemşirelerin demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan 254 hemşirelerin % 11.4'ü Sağlık Bakanlığı'na bağlı Manisa Doğumevi'nde, %23.2'si Manisa Devlet Hastanesi'nde. % 6.7'si Moris Şinasi Çocuk Hastanesi'nde. % 15.8'i Ruh ve Sinir Hasta-

lıkları Hastanesi'nde, % 22.81 C.B.O. Tıp Fakültesi Eğitim ve Uygulama Hastanesi'nde, % 20.1'i SSK Hastanesi'nde görev yapmaktadır (Tablo 1).

Tablo I. Hemşirelerin Dermoğralık Özelliklerine Göre Dağılımı

özellikler		Sayı	oh,
Çalıştığı Kurum	S.S.K. Bağlı Hast.	51	20.1
	Doğumevi	29	11.4
	Çocuk Hast.	17	6.7
	Ruh ve Sinir Hst. İkısı.	40	15.8
	Devlet Hastanesi	59	23.2
	üniversite Hastanesi	58	22.8
Yaş Grubu	20 yaşın altı	7	2.8
	20-29 yaş	144	56.8
	30-39 yaş	81	31.7
	40 yaş ve üzeri	22	8.7
Eğitim Düzeyi	Sağlık meslek lisesi	89	35.0
	Önlisans	133	52.4
	Lisans	29	11.4
	Diğer 3	1.2	
Çalışma Süreleri	0-4 yıl	81	31.9
	5-9 yıl	61	24.0
	10-14 yıl	38	15.0
	15-19 yıl	41	16.1
	20 yıl ve üzeri	33	13.0
Görev Alanları	Poliklinik Hemşiresi	34	13.4
	Ameliyathane Hemşiresi	32	12.6
	Servis Hemşiresi	124	48.8
	Sorumlu Hemşire	21	8.3
	Başhemşire / Yrd.	12	4.7
	Ebel/Hemşire	31	12.2
Meslek Seçim Şekli	Kendi isteği ile	125	49.2
	Aile isteği ile	49	19.3
	Tesadüfen	75	29.5
	Diğer	5	2.0
Toplam		254	100.0

Hemşirelerin % 56.8'inin 20-29 yaş arasında, % 52.4'ünün önli-sans mezunu olduğu. % 55.9'unun çalışma süreleri 0-9 yıl arasında. % 48.8'inin servis hemşiresi olarak görev yaptıkları saptanmıştır (Tablo 1). Hemşirelerin demografik özellikleri Savaşer ve arkadaşlarının (1996) çalışma gruplarıyla paralellik göstermektedir. Deneklerin büyük çoğunluğunun (%49.2) meslek seçimini kendi isteği ile yaptığını ifade etmesi ve çalışma grubunun genç yaş üzerinde yoğunlaşması mesleğin gelişmesine olumlu katkı sağlayacağını düşündürmektedir.

Tablo 2. Hemşirelerin "Mesleğinize Erkek Üye Alınmasını ister misiniz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Erkek Üye Alınmasını isteme Durumu	Sayı	%
isteyen	234	92.1
İstemeyen	20	7.9
TOPLAM	254	100.0

Tablo 2'de görüldüğü gibi 254 hemşirenin 92.1'i (234 kişi) mesleğe erkek üye alınmasını istemektedir. Değişik yaş grupları ve eğitimi içeren hasta grupları ve öğrencilerle yapılan çalışmalarda da erkek üye alınmasını isteme oranları yüksek bulunmuştur. (Savaşer 1996, Oktay ve Gürel 1988, Karadakovan 1996, Fadiloğlu ve ark. 1992).

Tablo 3. Hemşirelerin Çalıştıkları Kurum İle Mesleklerine Erkek Üye Alınmasını isteme Durumlarının incelenmesi

Çalıştıktan Kurumlar	Erkek Üye Alınmasını isteme Durumu				Toplam	
	isteyenler		istemeyenler		S	%
	S	%	S	%	S	%
SSK'na Bağlı Hast. Doğanıncı	51	100.0	-	-	51	20.1
Çocuk Hast.	27	93.1	2	6.9	29	11.4
Ruh Hast.	14	82.4	3	17.6	17	6.7
Devlet Hast.	32	80.0	8	20.0	40	15.8
Üniversite Hast.	56	94.9	3	5.1	59	23.2
Toplam	54	93.1	1	6.9	58	22.8
	234	92.1	20	7.9	254	100.0

$$\chi^2 = 15.452 \quad SD = 5 \quad P < 0.05$$

Hemşirelerin mesleğe erkek üye alınmasını isteyip istememe durumu ile çalıştıkları kurum arasındaki ilişki incelendiğinde SSK'na bağlı hastanede çalışan hemşirelerin tümü mesleğe erkek üye alınmasını istemiştir. Bunu sırasıyla Devlet Hastanesi (%94.9) ve Üniversitede çalışan hemşireler (%93.1) izlemektedir. Erkek üye alınmasını istemeyen hemşirelerin en yoğun olduğu çalışma kurumu Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesidir. Kurumlar arasındaki ilişki $p < 0.05$ düzeyinde anlamlıdır (Tablo 3).

Tablo 4. Hemşirelerin Yaş Grupları ile Mesleklerine Erkek Üye Alınmasını isteme Durumlarının incelenmesi

Yaş Grupları	Erkek Üye Alınmasını isteme Durumu				Toplam	
	isteyenler		istemeyenler		S	%
	S	%	S	%	S	%
20 yaşın altı	7	100.0	-	-	7	2.7
20-29 yaş	134	93.1	10	6.9	144	56.7
30-39 yaş	74	91.4	7	8.6	81	31.9
40 yaş ve üzeri	19	86.4	3	13.6	22	8.7
Toplam	234	92.1	20	7.9	254	100.0

Hemşirelerin yaş grupları ile mesleklerine erkek üye alınmasını isteme durumlarını incelediğimizde: 20 yaşın altı grubun tümünün mesleğe erkek üye alınmasını istedikleri görülmüştür. Yaş arttıkça isteme oranı düşmektedir. 40 yaş ve üzeri grupta erkek üye alınmasını isteyenlerin oranı % 86.4'dür (Tablo 4). Bu sezgisel sonuçlar veri azlığı nedeniyle istatistiksel olarak yorumlanamamıştır. Coşkun ve arkadaşlarının (1992) hemşirelik dışında 245 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada da deneklerin % 67.7'sinin mesleğe erkek üye alınmasını destekledikleri bildirilmektedir. Bu sonuçlar genç grubun mesleğe geleneksel bakmadığını gösterdiğinden meslek açısından sevindirici olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Hemşirelerin Eğitim Düzeyi ile Mesleklerine Erkek Üye Alınmasını isteme Durumlarının incelenmesi

Eğitim Düzeyi	Erkek üye Alınmasını isteme Durumu				Toplam	
	isteyenler		istemeyenler		S	%
	S	%	S	%	S	%
Sağlık Meslek Lisesi	80	89.9	9	10.1	89	35.0
Önlisans	124	93.2	9	6.8	133	52.4
Lisans	28	96.6	1	3.4	29	11.4
Diğer	2	66.7	1	33.3	3	1.2
Toplam	234	92.1	20	7.9	254	100.0

Hemşirelerin eğitim düzeyleri ile mesleklerine erkek üye alınmasını isteme durumları Tablo 5'de gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, eğilim düzeyi yükseldikçe mesleğe erkek üye alınmasını isteme oranı artmaktadır. Sağlık Meslek Lisesi mezunlarının erkek üye alınmasını isteme oranı % 89.9 iken lisans mezunu hemşirelerin erkek üye alınmasını isteme oranı % 96.6'dır. Hemşirelik eğitiminin lisans düzeyine çıkarılmış olması ve lisans mezunlarının da hemşirelik mesleğinde cinsiyetin önemli olmadığını düşünmeleri mesleğin geleceği açısından sevindiricidir. Ancak bu sezgisel sonuç veri azlığı nedeniyle istatistiksel olarak yorumlanamamıştır.

Tablo 6. Hemşirelerin Çalışma Süreleri ile Mesleklerine Erkek üye Alınmasını isteme Durumlarının incelenmesi

Çalışma Süreleri	Erkek Üye Alınmasını isteme Durumu				Toplam	
	İsteyenler		İstemeyenler		S	M)
	S	Wo	S	%	S	M)
0-4 yıl	77	95.1	4	4.9	81	32.0
5-9 yıl	55	90.2	6	9.8	61	24.0
10-14 yıl	34	89.5	4	10.5	38	14.9
15-19 yıl	41	100.0	-		41	16.1
20 yıl ve üzeri	27	84.4	6	15.6	33	13.0
Toplam	234	92.5	20	7.5	254	100.0

$$\chi^2 = 8.107 \quad SD = 4 \quad P > 0.05$$

Tablo 6'da hemşirelerin çalışma süreleri ile mesleklerine erkek üye alınması arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemsiz ($p > 0.05$) bulunmuştur. Ancak erkek üye alınmasını istemeyenlerin en yüksek % 15.6 oranıyla 20 yıl ve üzeri grupta olduğu görülmüştür.

Hemşirelerin görev alanları ve meslek seçim şekilleriyle mesleklerine erkek üye alınmasını isteme durumları arasındaki ilişki de anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 7. Hemşirelerin Mesleklerini Sürdüremelerinden Memnun Olma Durumlarının incelenmesi

Mesleğini Sürdüremekten	Sayı	%
Memnun	182	71.7
Memnun Değil	72	28.3
Toplam	254	100.0

Tablo 7'de görüldüğü gibi hemşirelerin % 28.3'ü mesleğini sürdürmekten memnun değildir. Her dört hemşireden birinin mesleğini sürdürmekten memnun olmayışı düşündürücüdür. Savaşer ve arkadaşlarının İstanbulda yaptığı çalışmada (1996) mesleğini sürdürmekten memnun olmayanların oranı °A) 43.33 olarak bulunmuştur.

Tablo 8. Mesleğini Sürdürmekten Memnun Olmayan Hemşirelerin Memnun Olmama Nedenlerinin Dağılımı

Nedenler	Sayı	Oran (%)
Çalışma koşullarının ağırlığı	21	29.2
Toplumdaki yeri (Toplumun mesleğe olumsuz bakışı)	15	20.8
Görev, yetki ve sorumlulukların belirsiz oluşu	14	19.4
Maddi ve manevi tatmin edici olmayışı	12	16.6
Bağımsız bir meslek olmayışı	5	7.0
Mesleği sevmemesi	5	7.0
Toplam	72	100.0

Hemşirelerin memnun olmama nedenleri Tablo 8'de gösterilmiştir. Hemşirelerin % 29.2'si çalışma koşullarının ağırlığı, %20.8'l toplumun mesleğe olumsuz bakışı, %19.4'ü görev yetki ve sorumlulukların % 16.6'sı maddi, manevi tatmin edici olmaması nedeniyle memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Savaşer ve arkadaşlarının İstanbul hastanelerinde yaptıkları çalışmada da (1996) hemşirelerin aynı nedenlerden dolayı memnun olmadıkları saptanmıştır.

Tablo 9. Hemşirelerin Mesleklerine Erkek Üye Alınmasını isteme Nedenleri

Nedenler	Sayı	Oran (%)
Bayan hemşirenin verdiği bakımı erkek hemşirede verebilir	81	34.6
Toplumun bakış açısı değişik. statüsü farklılaşır	39	16.6
Fiziki güç gerektiren bölümlerde çalışırlar	35	15.0
Diğer meslekler arasındaki yeri artar	35	15.0
Erkek hastalara bakar	15	6.4
Yasal hakların elde edilmesi kolaylaşır	12	5.2
Mesleğin zorluğu anlaşılır	14	6.0
Neden belirtmeyen	3	1.2
Toplam	234	100.0

Tablo 11. Mesleğe Erkek Üye Alınmasını İstemeyen Hemşirelerin İstememe Nedenleri

Nedenler	Sayı	qb
Hemşirelik özveri gerektirir. Erkeklerde bu özellik yoktur	0-1-CNIN N	50.0
Toplum bunu kabul etmez		20.0
Alışılmadık bir durum		10.0
Erkek üstünlüğü yaratır		10.0
Neden belirtmeyen		10.0
Toplam	20	100.0

Mesleğe erkek üye alınmasını istemeyen hemşirelerin istememe nedenlerine bakıldığında; öncelikle hemşirelik mesleğini kadınsı özellikler nedeniyle kadına yakıştırma ve sonra da toplumun tepki göstereceği düşüncesi ağırlık kazanmaktadır (Tablo 11). Çalışmamız Savaşer ve arkadaşlarının (1996) ve Oktay ve Gürel'in (1988) çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Taşocak (1996)'ın toplumun aydın kesimi olarak nitelenen 450 üniversite öğretim üyesi üzerinde yaptığı çalışmasında da hemşirelik mesleği % 72 oranında kadın mesleği olarak görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelerin hemen hemen tümünün (%92.1) mesleğe erkek üye alınmasını istemesi dikkat çekicidir. Bu düşünce doğrultusunda bugün hemşirelik okulları kontenjanları erkek öğrencilere açılabilir. Ancak düşük oranda katılımın olması ile bile hem onların kabullenemeyeceği düşüncesi aşılmış olacak hem de hemşireliği cinsiyete bağımlı bir rolde görmemeleri açısından bir başlangıç olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Boughan S. (1994) Why do men choose nursing? Nurs. Health Care. 15 : 406-411.
2. Coşkun A. Karanisoğlu İ. Tekin N (1992) Üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılayış biçimleri. III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. Esnaf Ofset Matbaacılık. Sivas. ss. 838-843.
3. Fadiloğlu Ç. Özbayır İ. Saruhan A ve Ark. (1992) Hastaların hemşireleri değerlendirmesi. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri. Ege Üniversitesi Basımevi. İzmir. ss.659-671.
4. İnanç N ve Ark. (1994) Hemşirelik Esastan. GATA Basımevi.

5. İnanç N. Üstünsöz A (Nisan 98) Kadın, güç ve hemşirelik: Hemşirelik Forumu. Cilt:I. Sayı: 2. ss: 65-70.
6. Karadakovan A (1996) Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin mesleğin toplumdaki statüsü ve hemşireliğe erkek öğrenci alınmasına ilişkin görüşleri. 111. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı. İ.Ü.Basımevi ve Film Merkezi. İstanbul. ss. 376-383.
7. Karasar N (1995) Bilimsel araştırma yöntemi. 7. Basım. 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. İstanbul.
8. Derince G. D. (1994) Perceptions of nursing education held by rnale nursing student western. Journal of Nursing Research. 1 : 94-107.
9. Oktay S (1989) Hastalar kendilerine bakım verenlerin hangi cinsiyetten olmasını ister?. Hemşirelik Bülteni. 3:14. ss. 17-30.
10. Oktay S, Gürel J (1986) Hemşirelik okullanna erkek öğrenci alınmasının hemşirelik uygulamaları için önemi ve gerekliliği. I. Ulusal Hemşirelik Eğitim Sempozyumu Kitabı. Hilal Matbaacılık A.Ş. İstanbul. ss. 82-88.
11. Savaşır S. Yıldız S. Bahçecik N ve Ark. (1996) Hemşirelerin mesleğe erkek üyelerin alınmasına yönelik düşünceleri. 111. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı. İ.O. Basımevi ve Film Merkezi. İstanbul. ss.170-177.
12. Taşocak G (1996) İstanbul üniversitelerindeki öğretim üyelerinin hemşireliğe ilişkin ingeleri. 111.Hemşirelik EğİlÜmi Simpozyumu Kitabı. 1.0. Basımevi ve Film Merkezi. İstanbul. ss.267-278.
13. Ulusoy F. Görgülü S (1995) Hemşirelik Esaslan. Cilt 1. Çağın Ofset, Ankara.
14. Velloğlu P (1985) Hernşirelikte Bilimselleşmeye Doğru. Boşok Matbaası. İstanbul.